

SATAKUNNAN OIKEUDENMUKAISTA SIIRTYMÄÄ KOSKEVA SUUNNITELMA

1. Siirtymäprosessin pääpiirteet ja niiden alueiden yksilöinti, joihin siirtymä vaikuttaa kielteisimminkin jäsenvaltiossa

1.1 Luonnos odotetusta prosessista, jolla pyritään saavuttamaan vuotta 2030 koskevat unionin energia- ja ilmastotavoitteet ja siirtymään ilmastoneutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä

Strateginen viitekehys kohti ilmastoneutraaliutta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan (10.12.2019) on kirjattu: ”Hallitus toimii tavalla, jonka seurauksena Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Tämä tehdään nopeuttamalla päästövähennystoimia ja vahvistamalla hiilinieluja.” Hallitusohjelma on sisällytetty Suomen yhdistettyyn ja kansalliseen energia- ja ilmastosuunnitelmaan, joka toimitettiin Euroopan komissiolle (EY) joulukuussa 2019 energiaunionin hallinnasta ja ilmastotoimista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/2019 vaatimusten perusteella.

Kansallinen energia- ja ilmastostrategia vuodelle 2030 sekä keskipitkän aikavälin ilmastomuutospoliittinen suunnitelma vuodelle 2030 ohjaavat Suomen siirtymistä kohti ilmastoneutraaliutta. Suomen tavoitteena on nostaa uusiutuvan energian osuus vähintään 51 prosenttiin energian kokonaiskulutuksesta ja 30 prosenttiin tieliikenteen käyttämän energian loppukulutuksesta. Energiatohokkuuden osalta tavoitteena on pitää energian loppukulutus enintään tasolla 290 TWh. Strategian valmistelussa otetaan huomioon komissiolta kesällä 2021 tulevat Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa (’Green Deal’) koskevaan tiedonantoon liittyvät säädösehdotukset vuoden 2030 tavoitteiden tiukentamisesta sekä eri ministeriöissä tehtävä sektorikohtainen selvitys: Toimialojen vähähiilisyystekartat (TEM), Rakentamisen hiilijalanjälkitys (YM), Fossiilittoman liikenteen tiekartta ((LVM) ja VM:n verotyöryhmät: Energiaverotuksen uudistus ja Liikenteen verotuksen uudistus (<https://tem.fi/ilmasto-ja-energiastrategia>).

Hallitus julkaisi helmikuussa 2020 etenemissuunnitelman/tiekartan, jonka tavoitteena on tehdä Suomesta maailman ensimmäinen hiilineutraali yhteiskunta vuoteen 2035 mennessä, sekä joukon toimenpiteitä nopeuttamaan siirtymistä kohti hiilineutraaliutta. Suomen oikeudenmukaisen siirtymäagendan toteutuksessa hyödynnetään EU:n oikeudenmukaisen siirtymän -rahaston mahdollisuuksia.

Hallituksen esitys uudeksi ilmastolaiksi annettiin eduskunnalle 3.3.2020. Esityksen keskeiset tavoitteet ovat seuraavat:

- Ihmisen toiminnasta aiheutuvat kasvihuonepäästöt -60 % 2030, -80 % 2040 ja 90-95 % 2050
- Ilmastoneutraali (päästöt ja nielut yhtä suuret) 2035 ja, että poistumat kasvavat ja päästöt vähenevät edelleen myös sen jälkeen.

Hallitus ei ole päättänyt tai linjannut turpeen käytöstä vuoden 2030 jälkeiselle ajalle.

Luonnos Suomen uudeksi kansalliseksi ilmasto- ja energiastrategiaksi julkaistiin keväällä 2022. Strategiassa tähdätään ilmaston hiilineutraalisuuden saavuttamiseen vuoteen 2035 mennessä. Julkinen kuuleminen strategiasta päättyi 15. toukokuuta 2022. Strategia sisältää

skenaarioita Suomen tulevaksi energijärjestelmäksi. Niin kutsutussa perusskenaariossa uusiutuvan energian tuotanto kasvaisi 140 terawattitunnista 190 terawattitunnista vuoteen 2035 mennessä.

Puupohjaiset polttoaineet, tuulivoima ja lämpöpumput ovat pääasialliset lähteet ja välineet uusiutuvan energian lisätuotannolle. Kysynnän kasvu perustuu markkinaolosuhteista riippuvaan kysyntään. Edellä mainitut lähteet ovat kaikkein kilpailukykyisimpiä Suomessa fossiilisiin polttoaineisiin nähden.

Puupohjaisten polttoaineiden päälähteet ovat metsäteollisuuden sivuvirrat ja metsätaloussektorin jätteet. Selluloosan tuotannon odotetaan nousevan, joka johtaa bioenergiatuotannon kasvuun. Suomi toimeenpanee REDII direktiivin ja soveltaa ei-merkittävää haitta periaatetta ao. EU-ohjelmissa ml. RRF-rahoitus. Kansalliset investointituet kattavat pääasiassa liikenteen kestävän biopolttoaineiden ja biokaasun tuotannon.

Tuulivoiman tuotantokapasiteetti on Suomessa nopeassa kasvussa. Tuotantokapasiteetin odotetaan nousevan kuluvana vuonna yli 5 000 megawattiin. Tuulivoiman tuotanto on hyvin kilpailukykyistä eikä investointeihin käytetä julkista tukea. Tuulivoimalla tuotettu sähköenergia on hyvin kilpailukykyistä eikä investointeihin käytetä julkista tukea. Alueellisesti on kuitenkin huomioitava maan alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen aiheuttamat rajoitteet sekä muut valtakunnalliset ja kansainväliset reunaehdot tuulivoimarakentamiselle.

Lämpöpumppujen käyttö lisääntyy Suomessa nopeasti. Lämpöpumpuilla tuotetaan uusiutuvaa energiaa, kuten geoenergiaa. Niillä myös otetaan talteen jäte-energiaa. Kansallisesti on käytössä investointitukea esim. jätelämpö ja geoenergia projekteihin, joissa kehitetään ei-polttoon perustuvia teknologisia ratkaisuja.

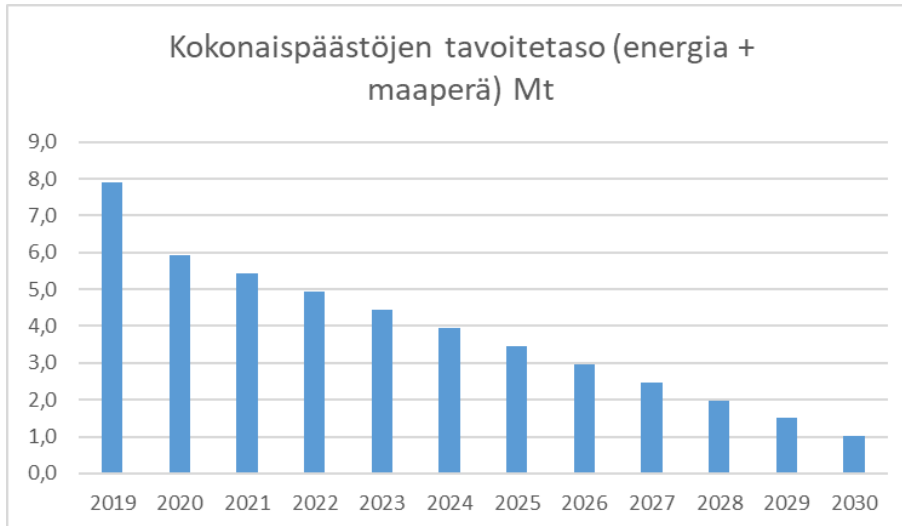
Suomen osalta JTF-erityistavoitteena on vähintään puolittaa turpeen energiakäyttö vuoteen 2030 mennessä. EU:n maaraportissa Suomelle (2020) todetaan, että Suomi on pitkälti saavuttamassa vuoden 2020 ilmastotavoitteensa, mutta hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vuoteen 2035 mennessä edellyttää kunnianhimoisia uusia toimenpiteitä. Raportin mukaan turpeen käytön vaiheittainen lopettaminen voisi edistää huomattavasti Suomen tavoitetta saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä.

Raportin mukaan toimiala on arvioinut, että turvetuotannon välitön työllisyysvaikutus vuonna 2018 oli 2 300 henkilötyövuotta, ja kun epäsuora vaikutus otetaan huomioon, määrä kasvaa 4 200 henkilötyövuoteen. Raportissa todetaan, että jos turvetuotanto lopetettaisiin asteittain, työttömyysriski kohdistuisi pääasiassa työntekijöihin alan välittömästi tarjoamissa työpaikoissa. Vaarassa saattavat olla myös jotkin välilliset työpaikat, koska talouden toimeliaisuus vähenee turvetuotantoalueilla. Tämä edellyttää alueellisen talouden monipuolistamista siten, että varmistetaan alueen houkuttelevuus tulevien investointien kannalta sekä asianomaisten työntekijöiden uudelleen koulutus ja täydennyskoulutus.

Turpeesta ja turpeen roolista energiapolitiikassa ml. alueellisuus.

Turvetta käytetään energiaksi sekä muun muassa kasvualustoissa ja eläinten kuivikkeena. Turpeesta valmistetaan myös esimerkiksi aktiivihiiltä. Turpeen energiakäyttö Suomessa oli vuonna 2020 noin 42 489 TJ (11,8 TWh), eli noin 3,3 % kokonaisenergiankäytöstä. Suomessa turpeella tuotetaan sähköä ja lämpöä yhdyskuntien ja teollisuuden tarpeisiin.

Turpeen energiakäytön odotetaan laskevan vuoden 2019 TWh tasosta 15,7 vuoden 2030 tasoon 2,0. Vastaavasti kokonaispäästöt vähenevät vuoden 2019 Mt-tasosta 7,9 vuoden 2030 tasoon 1,0, kuten alla olevasta kuvasta ilmenee.

Suomessa turpeen käyttöä on edistetty fossiilisia polttoaineita alemmalla lämmityskäytön valmisteverokannalla. Turpeen alempi vero on lisännyt turpeen käyttöä erityisesti suhteessa kivihiileen. Päästöoikeuden korkean hinnan vuoksi turvetta puolestaan korvautuu uusiutuvilla puuperäisillä polttoaineilla. Turvetta voi varastoida pitkäaikaisesti. Suomessa on erillinen lainsäädäntö polttoturpeen turvavarastoinnista.

Turve on energiantuotannossa paikallinen resurssi, ja sen energiakäyttö keskittyy samoihin maakuntiin kuin sen tuotanto. Koska maakaasuverkko ei pääsääntöisesti ulotu turvetta tuottaviin maakuntiin, ja koska maakaasun käyttö ei ole taloudellisesti kannattavaa suhteessa puupolttoaineisiin, ei turve korvaudu Suomessa maakaasulla.

Erityisesti turvetta merkittävästi tuottavissa maakunnissa sähkön ja lämmöntuotanto perustuu monipolttoainekattiloihin, joissa voidaan hyödyntää eri polttoaineita. Tämä mahdollistaa turpeen melko nopean korvautumisen muilla vaihtoehdoilla, mikäli tämä on taloudellisesti perusteltua. Se voi johtaa nopeisiin työpaikkamenetyksiin turvesektorilla.

1.2 Alueet, joihin vaikutusten odotetaan kohdistuvan kielteisimmän, ja perustellaan tämä arvioilla taloudellisista ja työllisyysvaikutuksista

Turvetoimialan vaikutuksia Suomen kansantalouteen sekä maa- ja seutukuntien aluetalouteen on selvitetty Pellervon taloustutkimus PTT:n hankkeessa, joka julkaistiin keväällä 2021. Selvitys koski turvetoimialaa kokonaisuutena.

Vuonna 2019 turvetoimialan liikevaihto koko maassa oli 455 miljoonaa euroa ja työllisyys 1 400 henkilötyövuotta. Turvetoimialan tuotannon bruttoarvo oli kuitenkin liikevaihtoa suurempi, noin 500 miljoonaa euroa, josta toimialan oma jalostusarvo oli noin 126 miljoonaa euroa.

Turvetoimialalla todettiin kuitenkin myös sen suoria vaikutuksia laajemmat vaikutukset alueen talouteen. Panos-tuotostaulujen perusteella turvetoimialan tuottamasta arvosta noin 40 prosenttia

muodostuu turvetoimialalla, reilut 30 prosenttia muilla toimialoilla, reilut 20 prosenttia tulee tuonnista ja veroista tuli vajaan viisi prosenttia.

Tuotantoketjun kotimaisesta työllisyydestä tuli noin 55 prosenttia turvetoimialalta, loput muilta toimialoilta, kuten koneiden ja laitteiden korjauksesta ja kuljetuksesta. Turvetoimialan tuotantoketju työllisti siis noin 1,8 kertaa toimialan oman työllisyyden verran. Tällöin vuoden 2019 turvetoimialan 1 404 henkilötyövuotta tarkoittivat koko tuotantoketjussa noin 2 500 henkilötyövuotta. Vuoden aikana työllisten määrä tuotantoketjussa oli kuitenkin selvästi suurempi, sillä iso osa varsinkin turpeen noston työllisistä oli kausityöntekijöitä.

Koska turve on energiantuotannossa paikallinen resurssi, tulee sen tuotannon vähenemisen työpaikkamenetykset korostumaan nimenomaan kunta- ja seutukuntatasolla. Lisäksi tulevat laajemmat haittavaikutukset, kun turvealan työpaikkojen poistuminen vähentää kysyntää myös alueen palveluille ja heikentää julkisten palveluiden rahoituspohjaa sekä ennen kaikkea heikentää alueen elinvoimaa, kun nuorten käytännössä ainoat työnsaantimahdollisuudet lähes häviävät. Suomi on ehdottanut komissiolle JTF-tukialueen laajentamista kuudella maakunnalla ja Pirkanmaan neljällä kunnalla komission ehdotuksesta. Komissio ehdotti Suomelle maaraportissa 2020 tukialueeksi Itä- ja Pohjois-Suomen seitsemää maakuntaa.

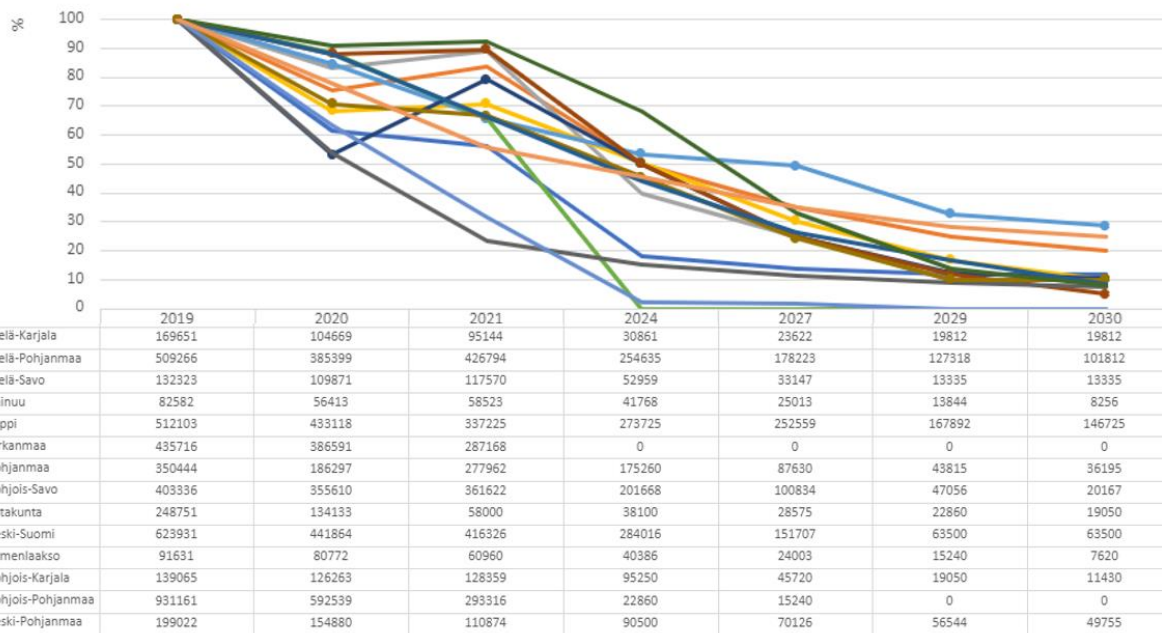
Suomi ehdottaa seuraavien maakuntien ja kuntien sisällyttämistä rahaston tukialueeseen:

- Etelä-Pohjanmaan, Satakunnan ja Keski-Suomen maakunnat niiden vahvan turvetuotannon perusteella;
- Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakunnat niiden heikon resilienssikyvyn ja merkittävän turvetuotannon vuoksi;
- Pohjanmaan maakunta sen turpeesta riippuvien kuljetus- ja koneyrityksien työpaikkojen menetysten uhan vuoksi. Lisäksi Pohjanmaalla turpeen merkittävänä käyttäjänä merkittävä toiminnallinen yhteys naapurimaakuntien turvetuotantoalueisiin (Keski-Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaa ja Satakunta);
- Parkano, Kihniö, Virrat and Punkalaidun Pirkanmaan maakunnasta turvetuotannosta hyvin riippuvaisina yksittäisinä kuntina. Näillä kunnilla on myös vahva yhteys naapurimaakuntien (Etelä-Pohjanmaa ja Satakunta) turvetuotantoalueisiin.

Suomessa turpeen energiatuotantoa on lähes kaikissa maakunnissa. Turvetuotannon merkitys korostuu maakunnissa erityisesti paikallisesti seutukunta- ja kuntatasoilla. Turvetuotantoalueet sijoittuvat pääosin harvaan asutuille alueille, joilla työvoiman kysyntä on muuten erittäin vähäistä. Siten siirtyminen turpeesta hiilineutraaliin energiantuotantoon vaikuttaa erittäin haitallisesti kaikkien 14 *maakunnan* turvetuotantoalueisiin.

Kuten alla olevasta kuvioista voidaan havaita, turpeen energiakäytöstä aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt vähenevät JTF-maakunnissa vuodesta 2019 vuoteen 2030 vähintään 70 %. Edellä mainitut päästöt vähenevät yhteensä 4 301 000 tCO₂ kyseisenä ajanjaksona. Tämä on 89 % vuoden 2019 lähtötasosta 4 829 000 tCO₂. Kun hallitusohjelman sitoumus on pienentää turpeen energiakäyttöä vähintään 50 %, on kyseessä käytännössä todella huomattava hallituksen sitoumuksen nopeuttaminen ja vahventaminen.

Turpeen energiakäytön kasvihuonekaasupäästöjen kehitys vuodesta 2019 vuoteen 2030, % ja tCO₂/a

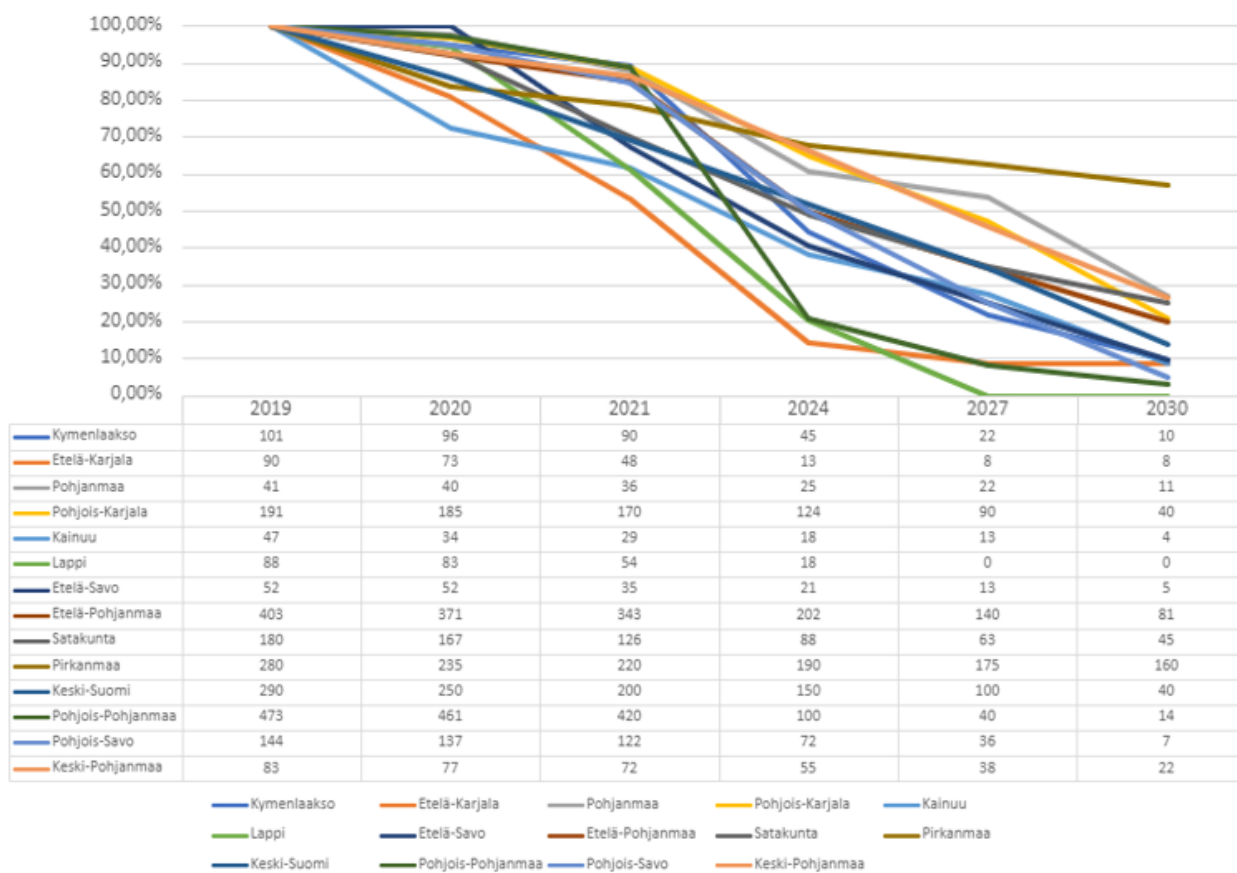
Lisäksi JTF-toimin ennallistetaan turvetuotantoalueita, jonka ansiosta tuotantoalueiden päästöt vähenevät ja ennallistetut alueet muuttuvat hiilinieluksi. Samalla luonnon monimuotoisuus paranee ja haitalliset vesistövalumat vähenevät ennallistetuilla alueilla merkittävästi. JTF-toimin on tavoitteena ennallistaa yhteensä 13 300 hehtaaria turvealueita, jolla vähennetään päästöjä yhteensä 218 500 tCO₂.

JTF-maakunnissa on asetettu kunnianhimoisia tavoitteita hiilineutraalisuuteen pääsemiseksi. On myös laadittu tiekarttoja toimenpiteiden kartoittamiseksi. Osin on myös asetettu tavoitteita ja tehty linjauksia vuoden 2030 jälkeiselle ajalle. Myös ilmasto- ja energiastrategioita päivitetään parhaillaan esim. vuosien 2035, 2040 ja 2050 tavoitevuosien osalta. JTF-maakunnat vievät samalla käytäntöön uuden ilmastolain päästövähennystavoitteita vuosille 2035, 2040 ja 2050 sekä tavoitteita hiilinielujen vahvistamisesta.

Myös komission maaraportissa esittämät investointitarpeet ovat yhteisiä kaikille 14 alueelle. Niiden toteuttaminen on välttämätöntä alueiden elinvoimaisuuden turvaamiseksi tilanteessa, joissa alueilta puuttuvat omat resurssit väistämättömien haittavaikutuksien vastaamisessa.

Seuraavassa kuvassa ja taulukossa esitetään kaikkien 14 alueiden odotettu suorien ja välillisten työpaikkojen väheneminen prosentuaalisesti ja henkilötyövuosina vuoteen 2030 saakka:

Suurien ja välillisten turvetyöpaikkojen väheneminen JTFmaakunnissa v. 2019-2030, % ja htv

Kuten kuvasta havaitaan, lähes kaikilla alueilla turvetyöpaikkojen alenema on vähintään 70 prosenttia vuodesta 2019 vuoteen 2030. Taulukon mukaan hallitusohjelman tavoite turpeen energiakäytön puolittumisesta toteutuu useimmilla alueilla jo vuoteen 2024 mennessä, kun PTT:n mallinnuksessa turpeen käytön puolittuessa välittömien ja välillisten työllisten määrä pienenee 45 prosentilla.

Suomen ehdottama aluelajennus ei vaaranna riittävän tuki-intensiteetin turvaamista.

Laajennus huomioiden tuki-intensiteetti olisi noin 170€ per asukas, joka on edelleen noin kolmanneksen enemmän kuin komission maaraportissa ehdottaman mukainen 129,1€ per asukas. Tätä selittää tietenkin myöhemmin päätetty JTF kokonaisvarojen lisäys EU-tasolla.

1.3 Syrjäisimmät alueet ja saaret, joilla on erityisiä haasteita

1.3 Yksilöidään 1.1 kohdassa luetelluista alueista sellaiset syrjäisimmät alueet ja saaret, joilla on erityisiä haasteita, ja kyseisille alueille osoitetut määrät ja niitä koskevat perustelut

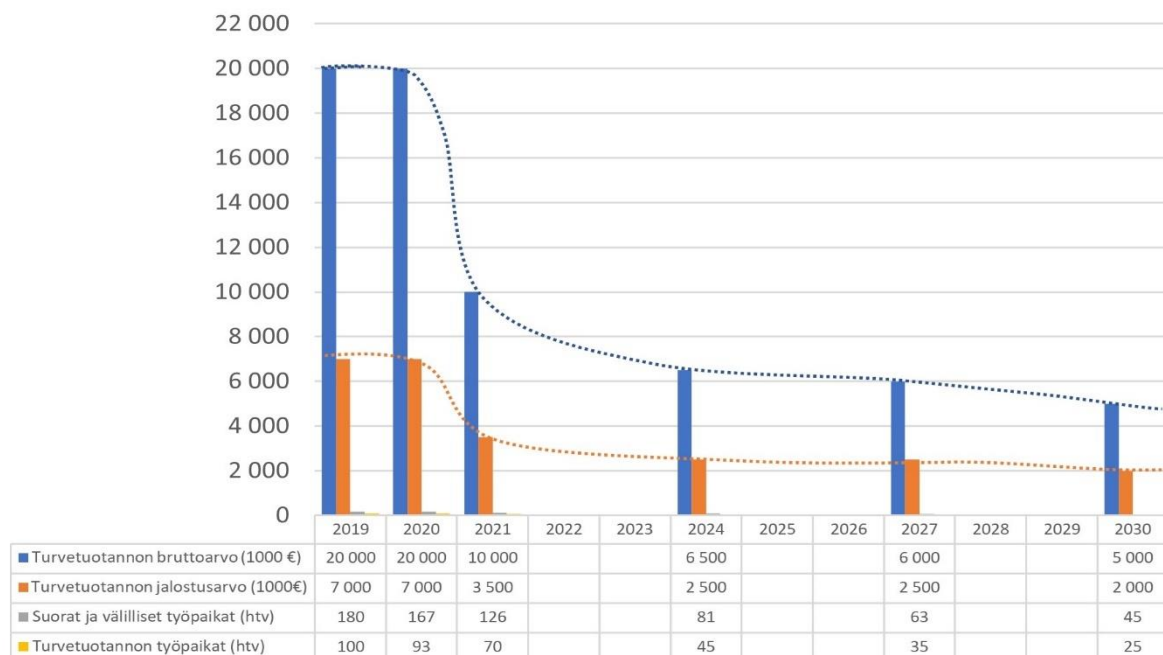
2. Siirtymään liittyvien haasteiden arviointi kunkin yksilöidyn alueen osalta

2.1 Ilmastoneutraaliin unionin talouteen vuoteen 2050 mennessä siirtymisestä aiheutuvien taloudellisten, yhteiskunnallisten ja alueellisten vaikutusten arviointi

TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Ehdotuksessaan komissiolle Suomi on todennut Satakunnan olevan vahva turvetuotannon maakunta. Energiaturpeen tuotannon ja käytön väheneminen aiheuttaa merkittäviä ja laajoja taloudellisia, yhteiskunnallisia ja ympäristöllisiä haittavaikutuksia. Ennakoitua kehitystä on kuvattu alla olevassa taulukossa ja kuvassa. Satakunnassa oli v. 2019 turpeen noston toimialalla yhteensä noin 100 välitöntä työpaikkaa ja 80 välillistä työpaikkaa yhteensä 60 toimipaikassa. Työntekijöistä yli 85 % oli miehiä. Turvetuotannon bruttoarvo oli noin 20 milj. e. ja jalostusarvo noin 7 milj.e. Huomioitaessa myös välilliset vaikutukset, turvetuotantoala tuotti Satakuntaan jopa 35–40 miljoonan liikevaihdon. Vuoteen 2030 mennessä välittömien ja välillisten työpaikkojen ennakoitaan vähenevän 75 %.

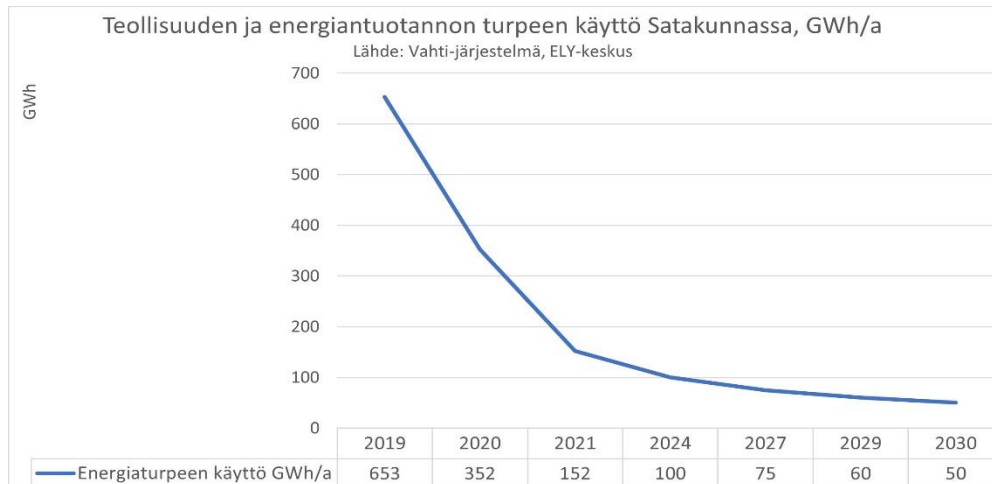
Kuvio: Turpeen työllistävyyden, tuotannon brutto- ja jalostusarvon kehitys Satakunnassa 2019-2030

Yllä esitetyt luvut perustuvat PTT:n raporttiin ja niitä on täydennetty alueen ja kuntien viranomaisten, asiantuntijoiden sekä turvealan yrittäjiltä koottuun tietoon, jonka mukaan turpeen noston toimialalle (TOL 0892) tilastoiduista luvuista puuttuu tilastointitavan vuoksi merkittävä osa alueen turvetuotannon arvosta, toimipaikoista ja työllisyydestä. Satakunnassa turpeen noston liikevaihdosta ja työllisyydestä arvioidaan tilastoituvan jopa 50 % muille toimialoille (esim. maa- ja metsätalous) ja osin jopa toisille alueille (esim. pääkonttorin sijainnin mukaan).

Suurin osa tuotantoalasta sijaitsee Pohjois-Satakunnassa (erit. Kankaanpää, Karvia). Lisäksi tuotantoalueita on Porin ja Rauman seuduilla. Rauman seudulla korostuu kasvuturpeen tuotanto.

Energiaturpeen käyttö on vähentynyt nopeasti Satakunnassa, kuten alla oleva kuvio osoittaa. Teollisuus ja energiantuotanto käytti Satakunnassa v. 2019 turvetta 653GWh/a. Useimmat polttoturpeen käyttäjät Satakunnassa ovat luopumassa turpeesta polttoaineena vuoteen 2024 mennessä ja turvetta korvaavia polttoaineita selvitetään.

Turveyrittäjille suunnatun kyselyn tulosten mukaan turpeen noston liikevaihto on pudonnut v. 2018-2021 välillä keskimäärin lähes 50 %. Osa yrityksistä on jo lopettanut turpeennostotoimintansa v. 2021 loppuun mennessä, tai arvioi toiminnan loppuvan v. 2025 mennessä. Turpeennostolaitteet jäävät vaille käyttöä ja työntekijöille ei ole töitä. Turveala on esim. Pohjois-Satakunnassa tarjonnut kymmeniä kesätyöpaikkoja lähialueen nuorille sekä hyvät lähtökohdat ammatilliselle uralle.

Siirtymällä on vaikutuksia Satakunnassa merkittäviin toimialoihin; metsä-, energia- ja elintarvikealaan sekä laajemmin alueen houkuttelevuuteen, maaseudun elinvoimaan ja työllisyyteen sekä myös kuntien talouteen. Turpeen tuotannon työpaikkojen poistuminen vähentää kysyntää alueen palveluille ja heikentää julkisten palveluiden rahoituspohjaa. Satakunnan alue on muuttotappioaluetta ja alueen väestöllinen huoltosuhde v. 2019 oli 71,5 % (koko maa 61,4%). Turvetoimialan alasajo heikentää alueen elinvoimaa. Erityisen voimakkaasti tämä vaikuttaa Pohjois-Satakunnassa, jossa turvealan osuus alueen kaikkien yritysten tuotannon brutto- ja jalostusarvosta, henkilöstömäärästä ja toimipaikkojen määrästä on suurin, muuttotappio voimakkainta ja huoltosuhde heikoin (76,3 %). Seutukunta on ollut pitkään Suomen pahimpia muuttotappioalueita.

Pohjois-Satakunnan seutukunnan yrityksistä 1,5 % on turvetoimialalle tilastoituja yrityksiä ja turvetoimialalla on 0,8 % seutukunnan yritysten henkilöstömäärästä. Luvuista puuttuu turvetuotantoa muun toimialaluokituksen alla (esim. maatalouden yhteydessä) harjoittavat yritykset. Turvetuotannon väheneminen vaikuttaa merkittävästi niiden maatalojen elinkelpoisuuteen, joissa osana toimintaa on ollut turpeen nosto. Maatalojen kannattavuus on Suomessa muutenkin heikentynyt voimakkaasti.

YHTEISKUNNALLISET VAIKUTUKSET

Turpeen tuotannon ja käytön väheneminen lisää työttömyyttä, riskiä syrjäytymiseen, heikentää hyvinvointia sekä vähentää alueen pitovoimaa ja syventää alueen muuttotappiota. Huolestuttavaa on nuorten työllistymismahdollisuuksien heikkeneminen. Turvetuotantoala on tarjonnut alueen nuorille kesätöitä ja työllistymisen mahdollisuuden monelle matalan koulutustason tai vähäisen työkokemuksen omaavalle. Turveyrittäjiltä kyselyn kautta saadun tiedon perusteella 70 %

Satakunnan turveyrityksistä ei enää v. 2021 palkannut nuoria kesätöihin. Arvioitaessa turvealan työpaikkojen ennakoitua muutosta työssäkäyntitilastojen (ikäryhmä, sukupuoli) pohjalta, suhteellisesti eniten työpaikkoja tullaan menettämään ikäryhmässä 18-34 vuotta, suurin osa miehiä. Tästä on jo viitteitä vuosien 2018-2020 tilastoja vertailtaessa.

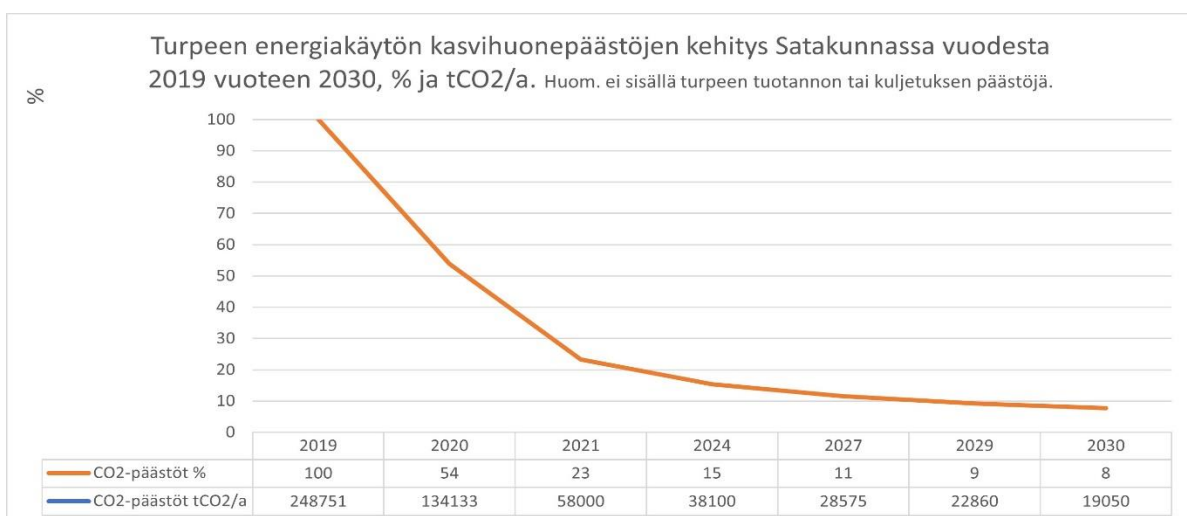
Nuoren työntekijän urapolku on usein johtanut noin 15-vuotiaana aloitetuista turvealan kesätöistä ammatillisiin opintoihin joko oppilaitokseen tai oppisopimuksella. Turvetuotannossa työskentely on tukenut ammatillisen koulutuksen hankkimista myös työharjoittelumahdollisuuksilla. Osa nuorista on jatkanut työssä koneurakoinnin parissa, osa ryhtynyt alan yrittäjiksi ja osa jatkanut opinnoissaan, usein teknisillä aloilla. Turvetuotantoalan merkitys esim. koneurakointi-, maanrakennus- ja raskaskonehuoltoalan osaajien ”rekrytointikanavana” on ollut vuosikymmenten saatossa merkittävä.

Usein turpeentuotannon parissa on toimittu sukupolvesta toiseen perheyriyksenä. Nopeasti edenneellä siirtymällä on merkittäviä taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia, jotka kohdentuvat yrittäjiin, työntekijöihin ja heidän perheisiinsä, turvealaan välillisesti kytkeytyviin yrityksiin ja laajemmin aluetalouteen. Työllistymismahdollisuudet alueella heikkenevät (erit. nuoret ja matalasti koulutetut miehet) ja uhkana on pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ja syrjäytyminen.

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

Satakunnassa sijaitsevat noin 9 % koko maan v. 2019 turvetuotannossa olleesta pinta-alasta (5 504 ha koko maan noin 60 000 hehtaaria) ja käytössä oleva tuotantoala laskee nopeasti. Jo avatuilla alueilla turpeen hyödyntämättä jättäminen aiheuttaa merkittävästi sekä ilmasto- että vesistö-päästöjä, koska turve hajoaa luontaisesti. Tuotantoalueiden jälkihoitotoimenpiteiden toteuttamisella on vaikutuksia mm. alapuolisiin vesistöihin ja tuotantoaluetta ympäröivän alueen kosteustasapainoon.

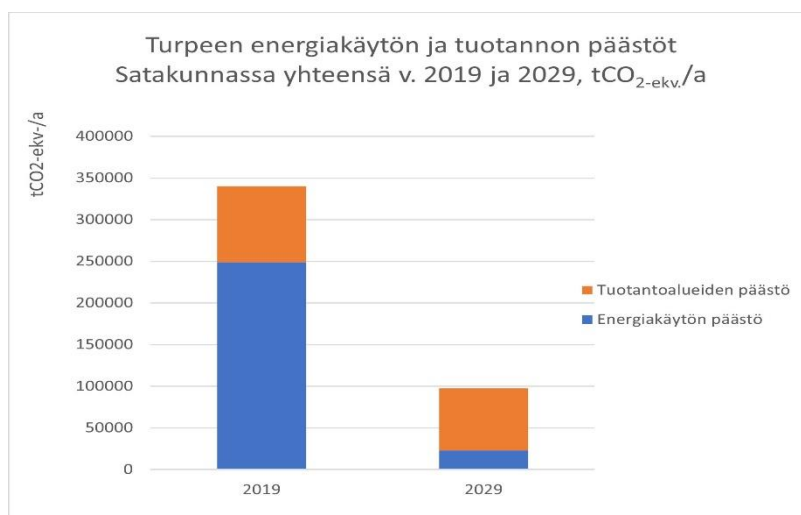
Turpeen energiakäytöstä aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt vähenevät Satakunnassa yli 92 % vuodesta 2019 (248 751 tCO₂/a) vuoteen 2030 (19 050 tCO₂/a), kuva alla. Vähemmän on siis selvästi suurempi kuin Suomen hallitusohjelman tavoite.

JTF-suunnitelman tavoitteena on ennallistaa turvetuotantoalueita 1 000 hehtaaria, jonka ansiosta tuotantoalueiden päästöt vähenevät 16 575 tCO₂/a, ja ennallistetut alueet muuttuvat hiilinieluiksi. Samalla luonnon monimuotoisuus kasvaa ja haitalliset vesistövalumat vähenevät ennallistetuilla

alueilla merkittävästi. (Laskentamenetelmä: turvetuotantoalueen pinta-ala on kerrottu UNFCCC:lle lähetettävän kansallisen kasvihuonekaasuinventaarion kertoimilla ja ennallistettavan alueen pinta-ala kerrottu IPCC:n ohjeistuksen mukaisilla kertoimilla).

Yhteenlaskettuna turpeen energiakäytön ja tuotannon päästöt Satakunnassa laskevat vuosien 2019 ja 2029 välillä 71,36 %.

Satakunta-strategian (maakuntasuunnitelma 2050, maakuntaohjelma 2022-2025 ja älykkään erikoistumisen strategia 2021-2027) ohjaavana periaatteena on vastuullinen toimintatapa ja ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen huomiointi kaikessa kehittämistyössä. Ilmastonmuutoksen vaikutukset, riskien analysointi ja vaikutusten ennakointi otetaan huomioon aluekehittämistoimien suunnittelussa ja niihin liittyvässä päätöksenteossa.

Satakunta on mukana Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) koordinoimassa edelläkävijämaakuntien ”Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia”(CANEMURE) -hankkeessa, jota rahoitetaan EU:n Life IP-ohjelmasta. CANEMURE-hankkeen toimesta on valmistelu Satakunnan ilmasto- ja energiastrategia 2030 satakuntalaisten toimijoiden ilmastotyön työkalupakiksi, tausta-aineistoksi ja yhteistyön edistäjäksi. Satakunnan ilmasto- ja energiastrategian visio on: ”Satakunta on vuonna 2030 ilmastoystävällinen, kestävien energiaratkaisuiden maakunta”. Lähtökohtana strategian uudistamiselle on ollut kansallisen ilmasto- ja energiapolitiikan soveltaminen maakuntatasolle ja tavoitevuoden ulottaminen vuoteen 2030.

Satakunnan ilmasto- ja energiastrategian strategisena toimenpide-ehdotuksena on esitetty, että Satakunta hakeutuu HINKU-maakunnaksi. (HINKU= The Towards Carbon Neutral Municipalities and regions network, The municipalities and regions in the network are committed to an 80% reduction in greenhouse gas emissions from 2007 levels by 2030.)

CANEMURE-hanke tukee Satakunnan kuntia HINKU-tavoitteen asettamisessa. Satakunnassa on tällä hetkellä neljä kuntaa, jotka ovat asettaneet HINKU-tavoitteen 80 %:n päästövähennyksestä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Nämä neljä kuntaa kattavat noin 65 % maakunnan asukkaista.

Maakunta tulee noudattamaan uuden ilmastolain päästötavoitteita (hiilineutraali v. 2035, päästöt -80 % v. 2040 mennessä, ja -90 %, pyrkien kuitenkin -95 % vuoteen 2050 mennessä (verrattuna vuoteen 1990) sekä tavoitteita hiilinielujen vahvistamisesta.

TAANTUVAT ALAT:

Turpeen nosto

Suoraan turvetuotannossa työskentelevien työpaikoista arvioidaan poistuvan vuoteen 2030 mennessä 75 %, joka tarkoittaisi noin 75 henkilötyövuotta. Alueen turveyrittäjille suunnatusta kyselystä saadun tiedon mukaan v. 2018–2021 välillä alan kokoaikaisista työpaikoista on poistunut jo n. 30 % ja liikevaihdosta keskimäärin n. 50 %.

Työpaikkamenetykset ovat suurimmat Pohjois-Satakunnassa, jossa turvetoimialan osuus alueen kaikkien yritysten henkilöstömäärästä ja toimipaikkojen määrästä on alueen suurin. Luvuista puuttuu kokonaan turvetuotantoa muun toimialaluokituksen alla (esim. maatalous, muu urakointi) harjoittavat yritykset, joka on hyvin tyypillistä alueella.

MURROKSESSA OLEVAT ALAT

mm. kuljetusyrietykset, turpeen varastointi, turvealan kone- ja laitevalmistus, kaluston huolto, varaosamyynti, konekaupan yritykset, lannoiteala, turvetta käyttävät lämpölaitokset.

Turpeen tuotannon vähenemisen vaikutukset ulottuvat laajasti eri toimijoihin edellä mainituilla murrosaloilla (MURROSALAT) Satakunnassa. Alueellisessa skenaariossa, jota tukee mm. turveyrittäjien kyselyn tulokset, ennakoidaan murrosaloilta (välilliset työpaikat) menetettävän v. 2030 mennessä noin 60 henkilötyövuotta (-75 %). Tarkka arviointi on toimialan yritysten monialaisuuden vuoksi vaikeaa. Nuorten työmahdollisuuksien väheneminen turvealalla vaikuttaa välillisesti maanrakennus-, koneurakointi- ja raskaskonehuoltoalaan, joka menettää tärkeän kanavan rekrytoida nuoria alalle.

Satakunnassa turpeen käyttäjinä korostuvat kaukolämpölaitokset, tuotanto- ja kotieläintilat (kuivike) sekä kasvuturvetta jalostava teollisuus sekä kasvualustojen käyttäjät.

UHATUT ELINKEINOT

maatalous, kasvu- ja kuiviketurpeen tuottajat, jalostajat ja käyttäjät; elintarviketuotanto, kotieläintilat, kasvinviljely, metsätaimipuutarhat ym.

Satakunta on merkittävä biotalous- ja energiamaakunta. Turvetuotanto on monelle maatilalle tärkeä osa elinkeinotoimintaa, ja turvetuotannon tuloilla on ollut suuri merkitys maatalon elinkelpoisena pysymiseen. Maatalouden harjoittamisen kannattavuus on heikentynyt rajusti ja yhteisvaikutuksena turvetuotannon nopea väheneminen aiheuttaa tiloille vakavan kriisin.

Kuiviketurvetta käyttävillä tiloilla turpeella on vaikutusta eläinten terveyteen, esim. broilereiden hyvä terveystilanne (salmonellavapaus, terveet jalat). Huolena on, että hyviä korvaavia materiaaleja ei ole tarjolla riittävästi ja että ne ovat kalliimpia. Satakunnassa on kansallisesti merkittävää kasvuturpeen tuotantoa ja jalostustoimintaa, johon turpeen noston väheneminen vaikuttaa.

Talouden monipuolistamiseen liittyvä potentiaali ja kehitysmahdollisuudet

Turvetuotannon nopea väheneminen aiheuttaa Satakunnassa merkittäviä taloudellisia, yhteiskunnallisia ja ympäristöllisiä vaikutuksia, joihin vastataan seuraavien kehittämiskokonaisuuksien kautta:

1) ALUETALouden MONIPUOLISTAMINEN JA UUDISTAMINEN

Uuden yritystoiminnan kehittämiseksi ja työllistymisen sekä alueen elinkeinojen vahvistamiseksi tulee järjestää kohderyhmän tarpeita vastaava uudelleen- ja täydennyskoulutusta. Huomiota tulee kiinnittää myös sosiaalisiin ja hyvinvointia heikentäviin vaikutuksiin, erityisesti nuorten osalta. Potentiaalia aluetalouden monipuolistamiseen voi löytyä mm. muussa bio- ja kiertotaloudesta, uusiutuvasta energiasta, matkailusta sekä suon ennallistamiseen tai jälkikäyttöön liittyvästä toiminnasta ja suunnittelusta.

2) ALUETALOUTTA JA ELINKEINOELÄMÄÄ TUKEVA TKI-TOIMINTA

Edistämällä älykkään erikoistumisen strategiaan perustuvaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan yhteistyötä yritysten ja tki-toimijoiden välillä voidaan vahvistaa alueen elinkeinoelämän monipuolistumista, uudistumista ja tuottavuutta sekä uuden liiketoiminnan ja työpaikkojen synnyttämistä. Energia-, bio- ja kiertotalousalan, sekä turvetta korvaavien ratkaisujen, innovaatioiden ja liiketoimintamallien ja -konseptien kehittämisessä on potentiaalia kestävän kasvun luomiseksi paikalliseen talouteen.

3) TURVETUOTANNOSTA POISTUVIEN ALUEIDEN KESTÄVÄ KÄYTTÖ

Alueiden ennallistamiseen ja jälkikäyttöön sisältyy potentiaalia turveyrittäjien uuden liiketoiminnan ja uusien työpaikkojen kehittämiseen. Uutta liiketoimintaa luovilla toimilla tulee aina olla merkittävä kasvihuonepäästöjä, ekosysteemejä ja vesistöjen tilaa vähentäviä ja parantavia vaikutuksia.

2.2 Kehitystarpeet ja -tavoitteet vuoteen 2030 mennessä ilmastoneutraalin unionin talouden saavuttamiseksi vuoteen 2050 mennessä

Tavoitteena Satakunnassa on v. 2030 mennessä, että siirtymä on toteutunut kestävästi ja oikeudenmukaisesti. Maakunnassa on onnistuttu käyttämään laajasti oikeudenmukaisen siirtymän rahaston mahdollistamia tukimuotoja. Satakunnassa on kyetty vastaamaan vähähiilisen siirtymän aiheuttamiin sosioekonomisiin ja ympäristöllisiin haittavaikutuksiin aluetalouden uudistamiseksi ja monipuolistamiseksi, työllisyyden ja yritystoiminnan turvaamiseksi sekä ilmastoneutraalien, kestävien ratkaisujen kehittämiseksi ja käyttöönottamiseksi. Tavoitteen toteutumiseksi JTF-toimenpiteitä täydentävänä instrumenttina Satakunnassa on tarpeen käyttää myös JTM pilarien II ja III mahdollistamia tukimuotoja.

Maakunta vie käytäntöön uuden ilmastolain päästövähennystavoitteita (hiilineutraali v. 2035, päästöt -80 % v. 2040 mennessä, ja -90 %, pyrkien kuitenkin -95 % vuoteen 2050 mennessä (verrattuna vuoteen 1990). sekä ilmastolain tavoitteita hiilinielujen vahvistamisesta.

1) ALUETALouden MONIPUOLISTAMINEN JA UUDISTAMINEN

KEHITYSTARPEET

Käynnistetään maakunnan älykkään erikoistumisen mukaisesti elinkeinojen monipuolistumista ja uudistumista sekä työllisyyttä edistäviä toimia, koulutustoimenpiteitä sekä kehittämisprosesseja. Edistetään yrittäjien ja työntekijöiden osaamisen päivittämistä. Turvealalla uraa aloitelleiden, työkokemusta ja osaamista kartuttaneiden nuorten osalta on tarpeen huolehtia soveltuvista ja saavutettavista koulutuspoluista.

TAVOITTEET JA TULOKSET

Tavoitteena on, että turvetuotannon tilalle pystytään luomaan uutta liiketoimintaa, joka monipuolistaa ja uudistaa alueen elinkeinorakennetta sekä luo uusia arvoketjuja ja työpaikkoja (esim. energia-, bio- ja kiertotalousalojen sekä turvesoiden ennallistamis- ja jälkikäyttötoimien monipuolisiin tehtäviin). Maaseutuelinkeinojen monipuolistaminen tukee myös alueen maatilojen elinkelpoisuutta, joka erityisesti Pohjois-Satakunnassa on tärkeää. Aluetalouden uudistaminen ja monipuolistaminen on edennyt alueen vahvuuksien (älykkään erikoistumisen strategia) sekä uusien ilmastonmuutoksen haasteet ja hiilineutraalisuuden tavoitteet huomioivien kehittämisprosessien kautta.

Tavoitteena on, että työpaikkansa menettäneet ovat löytäneet työtä ja heille tarjottu tarpeita vastaavia työllistymis- ja koulutusmalleja, tuki- ja neuvontapalveluja sosiaalisesti kestäväällä ja tasa-arvoisella tavalla. Nuorille on tarjolla joustavia ja monimuotoisia koulutusmahdollisuuksia, jotka pätevöittävät esim. bio- ja kiertotalous-, matkailu-, metalli- tai maa- ja metsätalousalojen tehtäviin. Nuorille on alueen elinkeinojen uusiuduttua avautunut uusia kesä- ja työssäoppimismahdollisuuksia.

2) ALUETALOUTTA JA ELINKEINOELÄMÄÄ TUKEVA TKI-TOIMINTA

KEHITYSTARPEET

Talouden monipuolistamiseen ja uudistamiseen liittyvän potentiaalin konkretisoimiseksi tulee TKI-toimintaa ja yhteistyötä vahvistaa uusien ratkaisujen ja innovaatioiden tuomiseksi yrittäjien ulottuville ja käytäntöön. Satakunnan älykkääseen erikoistumiseen kytkeytyvät osaamiskeskittymät (esim. bio- ja kiertotalous, energia, elämystalous) tarjoavat mahdollisuuksia uusien kumppanuuksien ja tki-toiminnan kehittämiseen uuden liiketoiminnan ja innovaatioiden luomiseksi ja hyödyntämiseksi.

Uusien mm. energia-, bio- ja kiertotalousalan innovaatioiden ja liiketoimintamallien ja -konseptien kehittämisen ja käyttöönoton kautta on mahdollista tukea paikallista taloutta kestävästi. Turvetuotannon vähentyminen edellyttää panostuksia mm. uusien toimintamallien, teknologioiden ja tuotantoprosessien käyttöönoton ja siirtämiseen. Ratkaisuja tulee löytää alueelliseen energian ja kaukolämmön tuotannon raaka-ainehaasteisiin, prosessien kehittämistarpeisiin ja teknisiin muutostarpeisiin sekä uusiutuvan energian tuotantoon ja käyttöön. Näiden kohdalla huomioidaan oikeudenmukaisen siirtymän pilarien II ja III mahdollisuudet.

Satakunnassa on tarpeen investoida esim. biopohjaisten materiaalien ja sivuvirtojen hyödyntämiseen liittyvään tki-toimintaan uusien turvetta korvaavien kasvualusta- ja kuivikemateriaaliseosten ja uusiutuvan energian tuotannon kehittämisessä.

TAVOITTEET JA TULOKSET

Tavoitteena on, että uusia teknologioita, innovaatioita ja tuotantomuotoja on otettu käyttöön ja uusia tuotteita on kehitetty markkinoille. Yritysten ja tki-toimijoiden yhteistyö on aktiivista ja Satakunnan älykkään erikoistumisen alojen, kuten bio- ja kiertotalouden, energia-alan, automaation ja robotiikan, osaaminen ovat tukeneet siirtymää kohti vihreämpää taloutta. Satakuntaan on kehittynyt bio- ja kiertotalouteen sekä uusiutuvaa energiaan perustuvia osaamis- ja innovaatiokeskittymiä sekä uusia kasvavia klustereita, jotka tukevat turvetuotannon vähenemisestä kärsineen alueen elinvoimaisuutta ja elinkeinojen uudistumista.

Tavoitteena on kehittää laadukkaita turvetta korvaavia materiaaleja (kasvualusta, kuivike). Lisäksi turpeesta on kehitetty uusia korkeamman lisäarvon tuotteita. Turvetta korvaavien energiaraaka-aineiden korjuun pariin on syntynyt uutta liiketoimintaa ja työpaikkoja. Kaukolämpölaitokset tulevat siirtymään poltettavasta raaka-aineesta lämpöpumppu- ym. teknologiaan (pilarit II ja III).

3) TURVETUOTANNOSTA POISTUVIEN ALUEIDEN KESTÄVÄ KÄYTTÖ

KEHITYSTARPEET

Kehitystarpeet liittyvät turvetuotannosta poistuvien alueiden ennallistamiseen ja jälkikäyttöön. Jälkikäytön toimenpiteiden tulee olla linjassa ilmastonmuutoksen vaikutusten lieventämisen kanssa sekä edistää hiilineutraalia taloutta ja hiilinielujen vahvistamista LULUCF-säädösten mukaisesti. Huomioitava on mm. suon ominaisuudet, maiden happamuus, sijainti ja vesitalous. Turvetuotannosta poistuvien alueiden ennallistamiseen ja jälkikäyttöön kehitettävissä ratkaisuihin odotetaan syntyvän alueella jonkin verran työtilaisuuksia myös turvetuotannon alalla toimineille yrityksille ja työntekijöille.

TAVOITTEET JA TULOKSET

Turvetuotannosta poistuneet alueet on ennallistettu, ovat muussa tuotanto- tai liiketoimintakäytössä (esim. energia- tai kasvintuotanto, matkailukäyttö), ja niiden ansiosta on syntynyt uusia työpaikkoja. Tavoitteena on, että turvealueilla tapahtuvalla uudella toiminnalla on kasvihuonepäästöjä vähentävää sekä ekosysteemejä ja vesistöjen tilaa parantavia vaikutuksia.

Alueiden jälkikäyttöä on ohjattu ilmaston, vesistön ja monimuotoisuuden kannalta kestäviin ratkaisuihin turvetuotantoalueiden, suonpohjien, turvemaiden ilmastovaikutusten vähentämiseksi Do no significant harm DNSH- ja saastuttaja maksaa -periaatteiden mukaisesti. Vesistöjen tila ja käyttömahdollisuudet ovat turvetuotannon vähennettyä parantuneet ja siten alueen vetovoimaisuus on kasvanut.

2.3 Johdonmukaisuus muihin asiaan liittyviin kansallisiin ja alueellisiin strategioihin ja suunnitelmiin nähden

Satakunnan alueellinen oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelma on laadittu laajassa yhteistyössä alueen sidosryhmien kanssa Satakuntaliiton johdolla. Satakunnan alueellisen siirtymäsuunnitelman

toimeenpano sovitaan yhteen EU- ja kansallisesti rahoitettujen ohjelmien ja toimenpiteiden kanssa maakunnan yhteistyöryhmän ja rahoittavien viranomaisten tiiviin yhteistyön kautta.

Oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelman mukaiselle tuettavalle toiminnalle kohdennetaan JTF-rahaston hankerahoitusta. Tämä luo edellytyksiä investoinneille, joita voidaan rahoittaa sekä investointirahoituksella että oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin pilari II ja III:n kautta. JTF:n EAKR:n, ESR+:n, RRF:n ja maaseuturahaston rahoituksen käyttöä synkronoidaan siten, että ne täydentävät toisiaan. Samoin huomioidaan kansalliset rahoitusmahdollisuudet. Lisäksi tärkeää on yhteistyö Interreg-ohjelmien kanssa. EU:n Itämeren alueen strategia EUSBSR vastaa Itämeren alueen maiden yhteisiin haasteisiin ja on pohjana strategian toimenpiteiden rahoittamiselle. Kansainvälinen EDIH-verkosto voi edistää yhteistyötä digitalisaation toimenpiteissä.

- Älykkään erikoistumisen strategiat
- Asetuksen (EU) 2021/... 29 artiklassa tarkoitetut alueelliset strategiat
- Muut alueelliset tai kansalliset kehitysuunnitelmat

Satakunta-strategian (sis. Satakunnan maakuntasuunnitelma 2050, maakuntaohjelma 2022–2025 ja älykkään erikoistumisen strategia 2021–2027) ohjaavat periaatteet: ilmastonmuutoksen huomiointi ja vastuullinen toimintatapa sekä strategiset kärkiteemat ovat vahvasti synergiassa Satakunnan JTF-suunnitelman kanssa.

Maakunnan älykkään erikoistumisen mukaiset innovaatioklusterit (mm. bio- ja kiertotalous, sininen talous, energia, automaatio ja robotiikka, elintarvike, teknologiametalli-, mineraali- ja akkuklusterit, turvallisuus ja huoltovarmuus, hyvinvointitalous ja elämystalous) sekä elinkeinoelämän sekä tutkimus-, kehittämis- ja koulutusorganisaatioiden toimialarajat ylittävien kumppanuuksien vahvistaminen tukevat uusien ratkaisujen ja innovaatioiden löytämistä oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmassa esille tuotuihin haasteisiin ja kehittämistarpeisiin sekä aluetalouden uudistamiseen ja monipuolistamiseen Satakunnassa. JTF-suunnitelman ja älykkään erikoistumisen strategian synergiaa koordinoidaan älykkään erikoistumisen mukaisilla maakunnallisilla tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiofoorumeilla, jotka myös varmistavat sidosryhmäyhteistyön toimivuuden yrittäjämäisen etsimisen prosessin (Entrepreneurial discovery process) mukaisesti.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 (energiantuotanto; turve, bioenergia, tuulivoimatuotanto ja aurinkoenergia) tavoitteet ovat samansuuntaisia JTF-suunnitelman kanssa tukien mm. uusiutuvan energian ja biotalouden kasvumahdollisuuksien edistämistä, kotimaisen energiantuotannon lisäämistä ja huoltovarmuuden edistämistä.

Alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman (Älykäs maaseutu, maaseuturahasto) painopisteiden mukainen kehittäminen sekä Satakunnan JTF-suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet ovat synergisiä ja hyvin yhteensovittavissa keskenään. JTF:n toimenpiteet kohdistuvat pääosin maaseutualueille ja se sisältää myös aluekehityksen kannalta olennaisia toimenpiteitä, joita ei voi maaseuturahastolla tukea. Näitä ovat esim. turvesoiden jälkikäytön edistäminen.

Suomen kansallisen yhdennetyn energia- ja ilmastosuunnitelman tavoitteet perustuvat Marinin hallitusohjelman tavoitteisiin. Satakunnan alueellisen JTF-suunnitelman tavoitteet ja toimet keskittyvät etenkin hallitusohjelman strategiseen kokonaisuuteen ”hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi”, mutta kytkeytyvät myös muihin hallitusohjelman strategisiin

kokonaisuuksiin. Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035, mihin pyritään päästövähennystoimia nopeuttamalla ja hiilinieluja vahvistamalla. Hallitusohjelman tavoitteena on turpeen energiakäytön puolittaminen vuoteen 2030 mennessä. Satakunnan alueellinen oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelma (JTF-suunnitelma) on tavoitteen mukainen, joskin siirtymä saattaa toteutua jo aiemmin. Satakunnan ilmasto- ja energiastrategian mukaan Satakunta on vuonna 2030 ilmastoystävällinen, kestävien energiaratkaisujen maakunta. Satakunnan JTF-suunnitelman tavoitteet ovat samansuuntaiset.

2.4 Suunnitellut toimintatyytit

1) ALUETALouden UUDISTAMINEN JA MONIPUOLISTAMINEN

Tuetaan maakunnan älykkään erikoistumisen strategian mukaisia toimenpiteitä ja investointeja, jotka luovat uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja työpaikkoja, vahvistavat osaamista sekä edistävät elinkeinotoiminnan uudistumista ja monipuolistamista. JTF-instrumenttia täydentävänä voidaan käyttää JTM pilarien II ja III mukaisia rahoitusmahdollisuuksia voidaan hyödyntää laajemmissa elinkeinoelämän uudistumiseen ja arvoketjujen kehittämiseen liittyvissä investoinneissa.

1a) Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen

JTF-toimenpiteillä voidaan tukea työllisyyttä, uudistumista, tuottavuutta ja jalostusarvoa, tki-toimintaa ja kansainvälistymistä edistäviä investointeja sekä uusien tuotteiden, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämistä. Kehitetään energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian ratkaisuja ja tuetaan uusiutuvan energian investointeja. Tuetaan bio- ja kiertotalousliiketoimintakonseptien ja -puistojen luomista sekä investoidaan resurssien kiertoa edistävään alueelliseen infrastruktuuriin. (JTM pilarit II ja III) mukaisia mahdollisuuksia voidaan käyttää kuntaomisteisten (nimellisteholtaan alle 20 MW) energiayhtiöiden investoinneissa uudentyypisiin energiaratkaisuihin sekä niiden tutkimus- ja kehittämisprosesseihin.

Tuetaan turvetuotannosta vapautuvan osaamisen ja kaluston hyödyntämistä uuden yritystoiminnan luomiseen maaseutuelinkeinojen monipuolistamiseksi. Tuetaan Satakunnan älykkään erikoistumisen strategian mukaisesti esim. bio- ja kiertotalouteen, elämystalouteen ja uusiutuvaan energiaan perustuvan uuden liiketoiminnan kehittämistä, tuotteiden ja palvelujen kehittämistä sekä osaamista ja investointeja.

1b) Turvesektorin yrittäjien ja muiden turvesektorin toimijoiden osaamisen ja valmiuksien kehittäminen mm. puunkorjuun ja turvesoiden ennallistamisen aloilla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi

Edistetään yritysten osaamista ja panostetaan jatkuvaan oppimiseen toimialojen murrokseen ja ilmastonmuutokseen liittyviin haasteisiin vastaamiseksi. Vahvistetaan esim. kiertotalouteen ja biotalouteen ja uusiutuvaan energiaan liittyvää liiketoimintaosaamista sekä uusiin toimintatapoihin, teknologioihin liittyvää osaamista. Parannetaan yrittäjien osaamista ja valmiuksia siirtyä turvetuotannosta esim. puunkorjuun tai turvesoiden ennallistamisen aloille. Nämä ovat aloja, joissa on potentiaalia myös arviolta 40–50 uuden työpaikan syntymiseen.

1c) Uusi tai uudistuva liiketoiminta, (ml. yritysverkostojen kehittäminen, yrityskiihdyttämö- ja hautomomallit) sekä yritysten jatkuvuus omistajavaihdoksin

Kehitetään uutta liiketoimintaa ja liiketoiminnan uudistamista tukevia yrityspalveluekosysteemejä ja kohdennettuja yritysten tuki- ja neuvontapalveluja. Varmistetaan osaamisen siirto omistajanvaihdosten yhteydessä ja edistetään jatkajien löytämistä. Edistetään yritysten osaamista ja verkostoitumista, tuotekehitystä, liiketoimintaa ja kansainvälistymistä. Liiketoiminnan uudistamisen edistämiseksi vahvistetaan yritysten valmiuksia mm. uusien digitaalisten tuotteiden, palvelujen ja liiketoimintamallien hyödyntämiseen.

1d) Uudelleenkoulutus ja uusien taitojen hankkiminen; ensisijainen kohderyhmä turvesektorilta työttömiksi jääneet tai työttömyysuhanalaiset, erityiskohteena nuoret

Kehitetään turpeen nostossa toimineiden yrittäjien ja työntekijöiden uudelleen- ja täydennyskoulutustarpeita vastaavien joustavien koulutusmallien sekä työllistämisen- ja tukimuotojen ja neuvontapalvelumallien kehittämistä. Toimissa huomioidaan esim. digitaidot, osaamisen ja ammattitaidon täydentäminen ja uusintaminen, työntekijöiden ja yrittäjien muutosvalmiuden kehittäminen sekä haavoittuvassa asemassa olevien tukitoimet siltä osin kuin ESR+ -toimet eivät riitä vastaamaan tässä suunnitelmassa kuvattuihin erityistarpeisiin. JTF:n kautta tuettavissa toimissa ensisijainen kohderyhmä ovat nuoret (tavoite 40 henkilöä). Alueella on paljon nuoria, joiden tulevaisuudennäkymässä on ollut turvealalla tai siihen liittyvillä aloilla toimiminen. JTF- toimilla tarjotaan mahdollisuuksia uusien taitojen hankkimiseen, osaamisen täydentämiseen (esim. tutkinnon osat), jotta nuorten olisi tulevaisuudessa mahdollista työllistyä alueella. Koulutustoimenpiteitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa uusien työpaikkojen syntymisen kannalta potentiaalisilla ja/tai kehittyviä aloilla, kuten bio- ja kiertotalous-, uusiutuva energia, matkailu-, metalli- tai maa- ja metsätalousaloilla. Voidaan tukea myös yrittäjäperheiden ja työntekijöiden jaksamista ja työhyvinvointia parantavien toimintamallien kehittämistä.

2) ALUETALOUTTA JA ELINKEINOELÄMÄÄ TUKEVA TKI-TOIMINTA

Tuetaan tutkimus- ja innovaatiotoimintaan tehtäviä investointeja mukaan lukien uuden korkean teknologian ja uusien innovaatoratkaisujen kehittämistä ja siirtoa. Satakunnan älykkään erikoistumiseen kytkeytyvät osaamiskeskittymät tarjoavat mahdollisuuksia uusien kumppanuuksien ja tki-toiminnan kehittämiseen uuden liiketoiminnan ja innovaatioiden luomiseksi ja hyödyntämiseksi. Energia-, bio- ja kiertotalousalan innovaatioiden ja liiketoimintamallien ja -konseptien kehittämisessä nähdään paras potentiaali kestävän kasvun luomiseksi paikalliseen talouteen.

JTF-instrumenttia täydentävänä on mahdollista käyttää JTM pilarien II ja III mukaisia rahoitusmahdollisuuksia esimerkiksi investoinneissa bio- ja kiertotalouteen, uusiutuvaan energiaan, turvetta korvaavien materiaalien ja tuotteiden tuotantoon, teollisiin symbiooseihin, uusiutuvan vedyn tuotantoon sekä energian varastointi- ja hiilinieluratkaisujen kehittämiseen ja uuden teknologian käyttöönottoon liittyviin investointeihin.

2a) Elinkeinoelämälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI-yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet

Edistetään elinkeinoelämälähtöisiä tki-yhteistyömalleja ja toimintatapoja yritysten, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten sekä koulutuksen järjestäjien yhteistyölle, osaamisen sekä teknologian siirrolle Satakunnan älykkään erikoistumisen strategian mukaisesti. Käynnistyvien innovaatioprosessien kautta vahvistetaan hiilineutraalin talouden edistämiseen, energia- ja resurssitehokkuuteen, ympäristöhaittojen ja –riskien vähentämiseen sekä kasvihuonepäästöjen vähentämiseen liittyvää tki-toimintaa ja teknologioiden, tuotteiden, materiaalien, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämistä, skaalaamista ja käyttöönottoa sekä tuetaan pilotointi- ja demonstraatiohankkeita esim. puu- ja biohiili-innovaatioiden pilotointia ja testausta.

2b) Pk-yritysten bio- ja kiertotalouskonseptit

Tuetaan uusia bio- ja kiertotalouteen perustuvia liiketoimintakonsepteja, symbiooseja sekä energiantuotannon ratkaisuja ja niiden käyttöönottoa ja kaupallistamista. Kehitetään paikallista verkostoitumista ja yhteistyökonsepteja, joissa yritykset tuottavat toisilleen lisäarvoa hyödyntämällä toistensa sivuvirtoja, teknologiaa, osaamista tai palveluja. Tuetaan mm. Living-lab konsepteja, joiden kautta yritykset pystyvät testaamaan uusia tuottavuutta ja vihreää kasvua lisääviä uusia teknologiaratkaisuja omassa tuotantoympäristössään.

2c) Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden uudet ratkaisut ja TKI

Tuetaan uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä sekä energiatehokkuutta tukevien ratkaisujen kehittämistä ja käyttöönottoa sekä energiaraaka-aineisiin, prosessien ja menetelmien kehittämistarpeisiin ja teknisiin muutostarpeisiin liittyvää tki-toimintaa. Tuetaan turvetta korvaavien energiaraaka-aineiden saatavuutta mm. kehittämällä puunkorjuuketjuja ja selvittämällä korvaavia vaihtoehtoja. Mahdollinen bioenergiaterminaalien tukeminen tapahtuu erityisillä perusteilla yritystukilaisäädännön vaatimusten mukaisesti. Nämä voivat olla kuntien hakemina liiton rahoittamia (perusrakenteen investointituki) tai ELY-keskuksen rahoittamia yrityshankkeita.

Tuetaan esim. vähähiiliseen teknologiaan sekä päästöttömiin ja älykkäisiin energiajärjestelmiin liittyvien tuote- ja palvelukonseptien kehittämistä. Tuetaan esim. biopohjaisten sivuvirtojen hyödyntämistä uusiutuvan energian tuotannossa. Kehitetään ratkaisuja esim. biokaasun, bioöljyn ja biohiilen sekä aurinkoenergian ja uusiutuvan vedyn tuotantoon ja käyttöön.

2d) Uudet innovaatiot turpeen korvaamiseksi ja turpeen uudet innovatiiviset käyttömuodot

Tuetaan turvetta korvaaviin ilmastokestäviin raaka-aineisiin liittyvää tki-toimintaa, selvityksiä, pilotointia ja tuotekehitystyötä. Tuetaan kasvualusta- ja kuivikemateriaalien saatavuuteen ja käyttöön liittyviä kehittämisprosesseja ja yritystoiminnan kehittymistä (kasvu- ja kuivikemateriaalit, kiertolannoitteet). Selvitetään esim. ruoka- metsä- ja energiantuotannon sivuvirtojen hyödyntämistä uusien tuotteiden kehittämisessä. Edistetään turvepohjaisten korkeamman jalostusasteen tuotteiden kehittämistä ja käyttöönottoa sekä turpeen uusia innovatiivisia käyttömuotoja (esim. akustiikkalevyt, kosmetiikka).

2e) Polttoon perustuvan ja perustumattoman teknologian lisäinvestoinnit (pilarit II ja III)

Polttoon perustuvan ja perustumattoman teknologian lisäinvestointeja voidaan tukea pilarin II ja III kautta.

3) TURVETUOTANNOSTA POISTUVIEN ALUEIDEN KESTÄVÄ KÄYTTÖ

Toimenpiteillä toteutetaan turvetuotannosta vapautuvien alueiden ennallistamiseen, turvemaiden päästöjen vähentämiseen, ympäristö- ja vesistövaikutusten arviointiin, alueiden käyttötarkoituksen muuttamiseen ja jälkikäyttöön liittyviä ratkaisuja ja uuden liiketoiminnan kehittämistä sekä niihin liittyviä selvityksiä ja pilotointeja. Lähtökohtana tuotantoalueiden ennallistamisessa ja jälkikäytössä on saastuttaja maksaa -periaate. Keskeistä on, että kaikissa toimenpiteissä ja investoinneissa noudatetaan DNSH-periaatetta. JTF-instrumenttia täydentävänä käytetään JTM pilarien II ja III mukaisia rahoitusmahdollisuuksia turvealueiden jälkikäytön ja ennallistamisen investoinneissa.

3a) Turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistaminen ja jälkikäyttö sekä selvitykset ja pilotoinnit niiden ennallistamisen ja jälkikäytön edellytyksistä ja mahdollisuuksista; kattaa myös turvetuotannosta poistuvien soiden yhteydessä olevat vesistöalueet, mikäli niiden kunnostamisen tarve liittyy turvetuotannon loppumiseen.

Jälkikäytön toimenpiteet linjassa ovat ilmaston muutoksen haittojen lieventämisen ja haittoihin mukautumisen kanssa. Jälkikäytön toimenpiteiden tulee myös selvästi myötävaikuttaa hiilineutraaliseen talouteen ja hiilinielujen vahvistamiseen LULUCF-säädösten mukaisesti. Huolimatta siitä, että jälkikäytön toimenpiteissä voidaan tavoitella uutta liiketoimintaa, toimenpiteillä tulee aina olla merkittävä kasvihuonepäästöjä vähentäviä sekä ekosysteemejä ja vesistöjen tilaa parantavia vaikutuksia. Tutkimus- ja selvityshankkeita hyödynnetään olosuhteisiin kulloinkin parhaiten soveltuvien jälkikäytön toimenpiteiden kartoittamiseksi sekä uusien mallihankkeiden ('showcases') löytämiseksi ja edistämiseksi.

Jälkikäyttömuodon soveltuvuuteen vaikuttaa mm. suon ominaisuudet, happamuus, sijainti ja vesitalous, jotta ympäristöön ja ilmastoon kohdistuvat haittavaikutukset voidaan arvioida. Selvitettäviä ratkaisuja ovat esimerkiksi uusiutuvan energian tuotanto, ennallistaminen ja kosteikkorakentaminen, kasvintuotanto, virkistys tai matkailukäyttö tai esim. kasvu- ja kuiviketurvetta korvaavien materiaalien tai terveystuotteiden tuotanto.

4. TEKNINEN TUKEA

Tuetaan JTF-rahaston tehokkaan hallinnoinnin ja käytön kannalta välttämättömiä toimia, kuten kumppaneiden valmiuksien kehittämistä sekä rahoituksen tarjoamisen valmisteluun, koulutukseen, hallintointiin, seurantaan, arviointiin, näkyvyyteen ja viestintään liittyviä tehtäviä.

— Suunnitellut toimintatyytit ja niiden odotettu panos ilmasto-siirtymän vaikutuksen lieventämiseen

Suunnitellut toimintatyytit vastaavat osiossa 2.1. esitettyjen haittavaikutusten lieventämiseen ja tunnistetun kehittämispotentiaalin hyödyntämiseen sekä osassa 2.2. kuvattujen kehitystarpeiden pohjalta esitettyjen tavoitteiden toteuttamiseen seuraavasti:

Toimintatyyteillä 1a) – 1d) vastataan siirtymästä johtuviin sosioekonomisiin haittavaikutuksiin, tukemalla aluetalouden uudistumista ja maaseutuelinkeinojen monipuolistumista, uusien työpaikkojen ja uuden liiketoiminnan synnyttämistä sekä tarjoamalla tukea, neuvontaa ja koulutautumismahdollisuuksia työpaikkansa menettäneille ja työttömyysuhan alaisille, huomioiden erityisesti nuoret.

Toimintatyyteillä 2a) – 2d) vastataan siirtymästä johtuviin vaikutuksiin tukemalla tunnistettuihin kehittämistarpeisiin ja potentiaaliin liittyvää tki-toimintaa siirtymästä kärsivän alueen aluetalouden

monipuolistamiseen ja uudistamiseen liittyvän potentiaalin konkretisoimiseksi uusiksi työpaikoiksi ja liiketoiminnaksi. Toimintatyypillä 2e) vastataan vaikutuksiin ja tarpeisiin, joita aiheutuu turpeesta luopumisesta energialähteenä.

Toimintatyyppiin 3a) mukaisilla, laajojen turvetuotannosta poistuvien alueiden ennallistamiseen tai jälkikäyttöön liittyvillä, toimenpiteillä on aina oltava merkittäviä kasvihuonepäästöjä vähentäviä sekä ekosysteemejä ja vesistöjen tilaa parantavia vaikutuksia.

Toimintatyyppiä 4 tarvitaan rahaston tehokkaaseen hallintaan ja toimeenpanoon.

Toimialojen muutosprosessiin vastataan Satakunnan vahvuuksien ja erityispiirteiden pohjalta (älykkään erikoistumisen strategia). Kaikkien suunnitelman kautta toteutettavien toimenpiteiden on toteutettava DNSH-periaatetta, oltava päästöjä vähentäviä sekä sukupuolten tasa-arvoisen osallistumisen mahdollistavia.

Täytetään vain, jos tukea myönnetään muihin yrityksiin kuin pk-yrityksiin tehtäviin tuotannollisiin investointeihin:

— suuntaa-antava luettelo tuettavista toimista ja yrityksistä sekä kunkin osalta perustelu tällaisen tuen tarpeellisuudesta puuteanalyysillä, jossa osoitetaan, että jos investointia ei tehdä, odotettu menetettyjen työpaikkojen määrä ylittäisi odotetun uusien työpaikkojen määrän

Tämä kohta päivitetään tai täytetään alueellisen oikeudenmukaista siirtymää koskevan suunnitelman tarkistuksen yhteydessä riippuen tällaisen tuen myöntämistä koskevasta päätöksestä.

Täytetään vain, jos tukea myönnetään investointeihin, joilla pyritään vähentämään direktiivin 2003/87/EY liitteessä I luetellusta toiminnasta syntyviä kasvihuonekaasupäästöjä:

— luettelo tuettavista toimista ja perustelut, jotka osoittavat, että toimet edistävät siirtymistä ilmastoneutraaliin talouteen ja johtavat kasvihuonekaasupäästöjen merkittävään vähenemiseen siten, että päästöt alittavat merkittävästi direktiivin 2003/87/EY mukaiset ilmaisaon laskemiseen käytettävät vertailuarvot, ja edellyttäen, että toimi on tarpeen, jotta voidaan säilyttää merkittävä määrä työpaikkoja

Tämä kohta päivitetään tai täytetään JTF-rahaston alueellisen oikeudenmukaista siirtymää koskevan suunnitelman tarkistuksen yhteydessä riippuen tällaisen tuen myöntämistä koskevasta päätöksestä.

— Suunniteltujen toimien synergia ja täydentävyys muiden asiaan liittyvien Investoinnit työpaikkoihin ja kasvuun -tavoitteeseen kuuluvien unionin ohjelmien (siirtymäprosessin tukeminen) ja muiden rahoitusvälineiden (unionin päästökauppajärjestelmän modernisaatio-rahasto) kanssa yksilöllisten kehitystarpeiden käsittelyssä

— synergia ja täydentävyys oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin muista pilareista suunnitellun tuen kanssa
— toimialat ja aihealueet, joiden tukemista suunnitellaan muiden pilareiden mukaisesti

Alueellinen suunnitelma luo edellytyksiä investoinneille, joita voidaan rahoittaa oikeudenmukaisen siirtymän kahden muun pilarin (II ja III) kautta aluetalouden vahvistamiseksi ja uusien korvaavien työllisyysmahdollisuuksien luomiseksi.

Alueellinen suunnitelma luo edellytyksiä investoinneille, joita voidaan rahoittaa oikeudenmukaisen siirtymän kahden muun pilarin (II ja III) kautta aluetalouden vahvistamiseksi, uusien korvaavien työllisyysmahdollisuuksien luomiseksi sekä turvealueiden jälkikäytön ja ennallistamisen vauhdittamiseksi.

Pilarin II ja III kautta toteutettavilla, mm. politiikkaikkunaan “kestävä infrastruktuuri” liittyvillä toimilla, tuetaan aluetta vastaamaan siirtymästä johtuviin kehitystarpeisiin sekä saavuttaa synergiaa ja täydentävyyttä. Investoinnit liittyvät Satakunnan älykkään erikoistumisen mukaisten osaamis- ja innovaatioalojen kehittämismahdollisuuksiin, joita ovat esimerkiksi: bio- ja kiertotalouteen, uusiutuvaan energiaan, turvetta korvaavien materiaalien ja tuotteiden tuotantoon, teollisiin

sympiooseihin, uusiutuvan vedyn tuotantoon sekä energian varastointi- ja hiilinieluratkaisujen kehittämiseen ja uuden teknologian käyttöönottoon liittyvät investoinnit.

Pilarista II rahoitettavia voivat olla esim. kestävään energiainfrastruktuuriin, digitalisaatioon, tki-toimintaan, arvoketjujen kehittämiseen sekä pk-yritysten rahoituksen saatavuuteen ja pääomatukeen liittyvät hankkeet.

Pilarista III rahoitettavia voivat olla esim. kuntien, kuntayhtymien ja julkisten liikelaitosten investoinnit mm. kuntaomisteisten kaukolämpöyhtiöiden (nimellisteholtaan alle 20 MW) verkkojen modernisointiin, uusiutuvan energian ratkaisuihin sekä teknologisiin muutoksiin (lämpöpumput ym.), joiden alustava arvio Satakunnassa on 110-125 milj. euroa.

3. Hallintomenettelyt

3.1 Kumppanuus

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 – EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma toteutetaan yhtenä ohjelmana koko maassa (pl. Ahvenanmaan maakunta). JTF on yksi ohjelman rahastoista. Hallintoviranomainen Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on ohjannut yleistä valmisteluprosessia Suomessa, ja maakunnan liitto on johtanut TJTP-valmistelua maakunnassa. TJTP-valmistelua on Suomessa tukenut ”Alueellisten oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmien valmistelutuki Suomessa-hanke”, jossa myös Satakunnan maakunta on ollut hyödynsaajana.

TJTP-valmistelusta on vastannut Satakuntaliitto ja valmisteluun on osallistunut keskeisistä sidosryhmistä koottu valmisteluryhmä, johon kuului Satakunnan ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen, Suomen Metsäkeskuksen, ProAgria Länsi-Suomen, alueen kuntien, järjestöjen, yrittäjien, kehittämissyhtiöiden, tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden sekä Satakuntaliiton edustajat. Maakunnassa toteutettiin sidosryhmätilaisuuksia, kyselyjä ja keskusteluja. Kyselyt toteutettiin alueen kunnille, kaukolämpölaitoksille ja turvealan yrittäjille. Alueellinen valmisteluryhmä jatkaa toimintaansa alueellisena JTF-seurantaryhmänä ja ryhmää täydennetään mm. nuorten edustajilla.

EU:n alue- rakennepolitiikan ohjelman valmistelua ohjaa kumppanuusperiaate ja suomalainen hallintoperinne, joka korostaa kuulemistä, sekä alue- ja rakennepolitiikan rahastojen toimintaa säätelevä lainsäädäntö, jossa on määritelty kumppaneiden osallistuminen EU-ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon. Valmistelutyö tehdään yhteistyössä maakunnan liittojen, valtion viranomaisten, kuntien ja muiden ohjelmien toteuttamiseen osallistuvien julkis- ja yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden ja yhteisöjen kanssa.

JTF-maakunnat käynnistivät vuonna 2020 työskentelyä tukemaan kansallisen JTF-koordinaatioryhmän, josta muodostui tärkeä keskustelufoorumi hallintoviranomaisen ja maakuntien kesken.

Kumppanuusperiaatetta on noudatettu Satakunnan valmistelussa maakunnan yhteistyöryhmän (MYR), sen sihteeristön (MYRS), maakuntahallituksen, alueellisista sidosryhmistä ja viranomaisista kootun valmisteluryhmän sekä työpajojen, kyselyjen ja keskustelujen kautta.

MYR:ssä on edustettuina alueen kunnat ja maakunnan liitto, Satakunnan ja Varsinais-Suomen ELY-keskukset valtion viranomaisena, sekä muuta valtionhallintoa edustavat Lounais-Suomen aluehallintovirasto ja Suomen Metsäkeskus sekä työmarkkina- ja elinkeinojärjestöt ja kansalaisyhteiskuntaa edustavat järjestöt.

3.2 Seuranta ja arviointi

MYR seuraa ja arvioi ohjelman toimeenpanoa ja raportoi EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toteutumisesta hallintoviranomaiselle ja esittää sille tarvittaessa ohjelmaa koskevia muutostarpeita. Ohjelman toteutumistilannetta seurataan ohjelmalle asetettujen tulos- ja tuotosindikaattoreiden perusteella sekä arvioinneilla.

MYRS hoitaa maakunnan yhteistyöryhmän valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä. MYRS tehtävänä on seurata toimeenpanoa ja ohjelmalle asetettujen tavoitteiden toteutumistilannetta ja raportoida niistä yhteistyöryhmälle, sekä tehdä itsearviointia toimeenpanosta ja toteumatilanteesta. MYRS analysoi seurantatiedot ja esittää tarvittaessa yhteistyöryhmälle päätettäväksi korjaavia toimenpiteitä, joilla suunnitelman toimeenpanoa edistetään.

Hanketason tulos- ja tuotoskohtaista toteumaa seurataan välittävän viranomaisen toimesta sekä hankkeille asetettavissa ohjausryhmissä. Käytettävät indikaattorit on kuvattu alla:

Tulevan kauden indikaattori	JTF-välitavoite (2024), 20 % tavoitteesta 2029	JTF-tavoite (2029)	yksikkö
RCO01 Tuetut yritykset	32	160	kpl
RCO02, Avustuksilla tuetut yritykset	20	100	kpl
RCO04, De minimis -tukea saaneet yritykset	12	61	kpl
RCO05 Tuetut uudet yritykset	7	35	kpl
RCO07 Yhteisiin tutkimushankkeisiin osallistuvat tutkimusorganisaatiot	2	9	kpl
RCO10 Yritykset yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa	124	621	kpl
RCO38 Turvetuotannosta poistuvien, ennallistamisen tai jälkikäytön kohteena olevien soiden pinta-ala	200	1000	ha
RCR01 Tuettuihin yksiköihin luodut työpaikat		135	kpl
RCR03 Tuote- tai prosessi-innovaatioita toteuttavat pienet ja keskisuuret yritykset (pk-yritykset)		47	kpl
RCR19 Yritykset, joilla on suurempi liikevaihto		75	kpl

3.3 Koordinointi- ja seurantaelin/-elimet

Elin tai elimet, jotka ovat vastuussa suunnitelman täytäntöönpanon koordinoinnista ja seurannasta, ja niiden tehtävät

Satakuntaliitto vastaa EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisesta valmistelusta ja alueellisen rahoitussuunnitelman valmistelusta Satakunnassa.

MYR vastaa eri rahastojen välisestä yhteensovittamisesta ja edesauttaa laajojen, aluekehittämisen kannalta merkittävien hankekokonaisuuksien valmistelua ja edistää niiden toteutusta. MYR raportoi EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toteutumisesta hallintoviranomaiselle ja esittää sille ohjelmaa koskevia muutostarpeita sekä tiedottaa ohjelman toimeenpanosta.

MYRS hoitaa ja koordinoi rahastojen valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä. Sihteeristön tehtävänä on seurata maakunnan alueella rahoitettaviksi ehdotettuja hankkeita ja raportoida niistä yhteistyöryhmälle sekä käsitellä kaikki JTF-rahaston päätösesitykset.

Välittävänä toimieliminä toimivat Satakuntaliitto ja Keski-Suomen ELY-keskus. Niiden tehtävät ja toimivalta on määritelty aluekehityslainsäädännössä. TJTP:n toimeenpano toteutetaan osana Uudistuva ja osaava kasvu 2021–2027-ohjelman toimeenpanoa ja se huomioidaan välittävien viranomaisten hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksissa. Toimeenpanossa hyödynnetään EURA2021-tietojärjestelmää.

4. Ohjelmakohtaiset tuotos- ja tulosindikaattorit

Suunnitelman interventiologiikka edellyttää ohjelmakohtaisia indikaattoreita, koska yhteiset indikaattorit eivät tarjoa riittävän kohdennettuja mittareita kaikkien toimintatyypeillä tavoiteltavien tuloksien mittaamiseen.

NR01 Verkostojen ja innovaatioekosysteemien kehittämät innovaatiot, tuotteet ja palvelut
 NR03 Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan
 NR09 Pk-yritykset, jotka aloittavat energiatehokkuuteen tai uusiutuvan energian ratkaisuihin perustuvaa uutta liiketoimintaa

Taulukko 1.

Tuotosindikaattorit

Erityistavoite	Tunnus (5)	Indikaattori (255)	Mittayksikkö	Välitavoite (2024)	Tavoite (2029)
Antaa alueille ja ihmisille mahdollisuus käsitellä niitä sosiaalisia, työllisyyteen liittyviä, taloudellisia ja ympäristöön liittyviä vaikutuksia, joita on pyrkimyksellä saavuttaa vuotta 2030 koskeva unionin energia- ja ilmastotavoite ja unionin siirtymisellä ilmastoneutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä Pariisin sopimuksen mukaisesti	EEO07	18-29 -vuotiaiden nuorten lukumäärä	hlö	8	40
--	RCO01	Tuetut yritykset	kpl	32	160
--	RCO02	Avustuksilla tuetut yritykset	kpl	20	100
--	RCO04	De minimis -tukea saaneet yritykset	kpl	12	61
--	RCO05	Tuetut uudet yritykset	kpl	7	35
--	RCO07	Yhteisiin tutkimushankkeisiin osallistuvat tutkimusorganisaatiot	kpl	2	9
--	RCO10	Yritykset yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa	kpl	124	621
--	RCO38	Turvetuotannosta poistuvien, ennallistamisen tai jälkikäytön kohteena olevien soiden pinta-ala	ha	200	1000

Taulukko 2.

Tulosindikaattori

Erityistavoite	Tunnus (5)	Indikaattori (255)	Mittayksikkö	Perustaso tai viitearvo	Viitevuosi	Tavoite (2029)	Tietolähde [200]	Huomautukset [200]
Antaa alueille ja ihmisille mahdollisuus käsitellä niitä sosiaalisia, työllisyyteen liittyviä, taloudellisia ja ympäristöön liittyviä vaikutuksia, joita on pyrkimyksellä saavuttaa vuotta 2030 koskeva unionin energia- ja ilmastotavoite ja unionin siirtymisellä ilmastoneutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä Pariisin sopimuksen mukaisesti	EE CR03	Osallistujat, jotka saavat ammattipätevyyden	hlö	0		20		
--,-	RCR01	Tuettuihin yksiköihin luodut työpaikat	kpl	0		135		
--,-	RCR03	Tuote- tai prosessi-innovaatioita toteuttavat pienet ja keskisuuret yritykset (pk-yritykset)	kpl	0		47		
--,-	RCR19	Yritykset, joilla on suurempi liikevaihto	kpl	0		75		
--,-	NR01	Verkostojen ja innovaatio-ekosysteemien kehittämät innovaatiot, tuotteet ja palvelut	kpl	0		94		
--,-	NR03	Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan	kpl	0		49		
--,-	NR09	Pk-yritykset, jotka aloittavat energiatehokkuuteen tai uusiutuvan energian ratkaisuihin perustuvaa uutta liiketoimintaa	kpl	0		39		